

S z u r c s i k J ó z s e f

Női vonal – azaz meddig tartható fenn a maskulin világ női szereposztása?

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!
Kedves kiállító művészek!

Szeretettel köszöntöm Önöket itt a Zikkurat galériában, a Magyar Festészet Napja ez évi programjának egyik jeles eseményén a NŐI VONAL IX. kiállításának megnyitóján, mely tárlat címe: *A nők útján*.

A minap egyik pályatársam és kolléganőm a következő kérdést szegezte nekem: „Miért éppen egy pasi nyit meg egy nő-kiállítást? Miért moderál, helyez kontextusba, mondja meg a »frankót«, miért egy férfi szólal meg egyáltalán egy felvállaltan és kimondottan női témával foglalkozó, női tematika alapján összeállított projekt kapcsán?

Hiszen egyértelműen nem a férfivilág alattvalóiként igyekszik a NŐI VONAL kiállítás képet mutatni a női létről, a férfivilág uralma alatt kalitkában játszadozó nőcskékről, hanem a női szabadság és egyenlőség alapállásából indítva, éppen a férfitársadalom ellenében és annak dacára mutatná meg önmagát.

Mert, ha nem tudnád – tisztelt uram, bizony az ilyen kiállítás pont, hogy a hímsovinizmus ezerarcú, sunyi, szexista erőszakvételeinek és egyáltalán a férfiak kulturális fölényének és mindent átszövő felsőbbrendű hatáskörének tagadása okán született.

Szóval, akkor miért éppen Te állsz ott, Szurcsik József?”

A kolléganőmnek végül is igaza lehet.

Alaposan elgondolkodtatott ezzel a kérdéssel, mert nem számítottam arra, hogy egy képzőművészeti kiállítás kapcsán a társadalomban betöltött női szerepek és a nők fókuszából az emberi alapjogok kérdését világítjuk meg, de igaza van, ez semmiképpen nem megkerülhető. A beszélgetés utáni éjszákán nem is sikerült jól aludnom. Azonban egy álom végül rávilágított mégis az én szubjektív lényegemre, de erről majd egy kicsit később szólnék.

Szurcsik József festőművész a kiállítás megnyitóján

Balla Erika / *Alvó Vilmos*, akrill, vászon, 2018

Így tehát felerősödött bennem, amin már sokszor elgondolkodtam, hogy „nőkérdésben” minden következmény nagyon is jellemző és jól látható társadalmi szintű okokra vezethető vissza, innen nőtt erős gyökérré és ágazik szerteszt ez a problematika.

A kiállítás megnyitását örömmel és jó szívvel váltam el, mert nemcsak elismerem a nők teljesítményét, de művészetüket tekintve nemcsak látom alkotásaikat, hanem örömet is okoznak nekem, miközben fontosnak tartom a művészet egészében betöltött szerepüket és nagy tisztelettel, szeretettel, nagybecsüléssel nyilvánulok hozzájuk.

Miután figyelmesen áttekintettem, megfigyeltem, jól megnéztem távolról és közlrol is az itt látható festményeket, valami jóféle érzés ragadott el, ami a maga intenzitásával elkezdett hömpölyögni bennem és szépen összeért az álomban megtetsző személyes alternatívámmal és az ezt életre hívó kérdéssorral.

Sietve jegyezném meg, hogy egy olyan kiállítás kapujában állunk és egy olyan kiállítás alkotásainak rám gyakorolt hatásáról szólok, amely művek – minden egyes mű szinte – zavarba ejtőek valamiért. Némelyik bensőséges hangon szólítja meg a nézőt, egyik-másik alkotás finom érzékenységgel, személyes varázserejével érint meg, és van olyan is, amelyik egészen mélyen belém nyúl, olyanira hogy szinte fáj, közben annyira szeretem, hogy kezdek félni attól, hogy egyszer csak vége lesz ennek az együttlétnek.

Igen, ez a nagyszerűség és a rendkívüliség küzdelme a csodák birodalmában, a festett szépség természetessége, akár egy felcsigázó és megnyugtató ölelés a biztonság és vágy közös börtönének áttörhetetlen, de ragyogóan izzó falai között.

Képzavar a javából, amely inkább kép, mint zavar, sőt egyáltalán nem zavar, hogy kép.

A festészet egy beteljesíthető vágy az érzelmek sokat sebzett birodalmában, mely képpé szelídíti vagy vadítja a lélek dolgait.

Ha már a „Nők útján” kiállítás kapcsán „mélyrepülők” egy keveset, érdekes a figyelmünket a mögöttes tartalmak felé is irányítani, a dolgok fonákjára pillantani, mert sokan például nem szeretnék egyáltalán meghatározni, de még nagy vonalakban sem körbeírni, hogy van-e ilyen, létezik-e egyáltalán „nő művészet”, miközben mások szerint nagyon is jelentős alkotások sorolhatók ebbe a körbe. Nők részéről is gyakran előfordul, hogy kikérik maguknak a nemi alapon történő megkülönböztetést bárki is vizsgálja a munkásságukat, hiszen ez „a” megbélyegzés, az elkülönítés, kirekesztés, a szegregáció egyik formája lehet.

A női vonal idei kiállítása, ahogy ezek a festmények is láthatóan kibeszélik a valóságot, mesélnek vagy énekelnek, közben láthatóvá teszik a nem látható, de egyébként létező és érezhető dolgokat. Az alkotó nő szárnyalása, önképének sajátos megfogalmazása, alkotói szándéka, feltétlen öröme, szárnyalása, a festés csodás aktusa mindent

Véghseő Klára festménye

felülír, minden mértékrendszerek és megítélés-kontextusok fölé emeli a művészt. A nő létezésének szépsége a besulykolt predesztinációjára, mint az önként vállalt alárendeltség szereposztásának kiindulópontjára tekint, ám az alkotás, a művészet maga megvilágítja ezt a súlyos hazugságot, hiszen tulajdonképpen nem is önkéntes vállalás ez a szerep, hanem éppen, hogy rafinált kényszer hatása alatt kialakult életféleség.

Csak a manipulációs szereposztás során kicsikart a nő kényszerű beleegyezéséből fakadó valamilyen végeredményéről, vagyis az erőszaktevés egyik alapfajtájának következményéről szól, amiről a férfivilág természetesen nem kíván sosem diskurzust folytatni.

„Szóval, miért éppen Te állsz itt, Szurcsik?”

Na, jó! Akkor elárulom.

Az álom-énem konkrét választ adott erre a kérdésre.

Eszerint én azért állok most itt, mert akit Önök látnak, az valójában maga is nő. Azaz én, a férfi vagyok ez a nő.

Ez az „álom-nő” - aki én vagyok - ugyancsak egy alkotó ember, amolyan művész-féle, pont, mint az itt kiállító lányok és asszonyok.

Ha ez a nő - én vagyok, akkor máris sok minden érthetővé válik a számomra.

Például nálam sosem nemi identitás alapon dőltek el dolgok. Mégis a barátságaim, az igazán mély

kapcsolataim egytől egyig nőkkel kötöttek. Sosem éreztem olyan jól magam hímnemű társaságban, mint nők között, vagy olyan közel sosem kerülhettem hozzám egyetlen egy embert sem a férfiak közül, mint a nők. Minden barátom nő. És persze minden szerelmem is.

Összevetve az álmot a valósággal, most már legalább látható, hogy ki is lennék én valójában. Leegyszerűsítve és meglehetősen bulvárosan szólva egy férfi bőrbé bújtt nővel állnak Önök szemben, aki kizárólag a nőket szereti, tiszteli és lényegében csodálja.

Most pedig térjünk vissza „A nők útján” című kiállításához.

A Zikkurat egész épülete, belső tereivel, csavarodó formájával egy különös szimbólum is lehetne, a nő életének szimbóluma. Időben és térben, önmagába visszatérni igyekező, ám a nap-napot követő mulandóságával egyre magasabbra törő, de egyre elfogyó önmagának spirális épülete, amelyben – mint stációkban – itt láthatóak a különböző alapállásból készített festmények, képzőművészeti alkotások, mind-mind nők keze által megformált valóságukban.

A nagyszerűség bele van kódolva ezekben a művekbe, tele ragyogással, még a legsötétebb színűekben is vagy a legmélyebb lelki állapotból kiáramlott alkotások esetében is. Amúgy a legérdekesebb pont ez az áramlás-féle dolog, ahogyan egyik mű

Nádas Alexandra képzőművész alkotása a kiállításon

a másikkal képes összekapcsolódni és egy nagyobb egységben új kontextust képezni. Az idelátogató számára jól látható ez az együttműködés, még akkor is, ha semmiféle konkrét szándék erre nem nyilvánult volna meg a kiállító művészek vagy a rendezők részéről. Nagy öröme láthatóak, szofisztikált bizalomképek, odaadó alázat és erőteljes szakmaiság, így átható erő és dinamizmus is jellemzi a kiállítást.

Az itt látható festmények sok mindenről beszélnek. Így persze szépen kiviláglik, hogy nagyon furcsa időszakban élünk jelenleg. Bár ami már elmúlt az sem nélkülözött furcsaságokat, mégis mára sokféle extremitás és abszurd valóság fonja egybe a mindennapjainkat, amelyben nehéz kapaszkodóra lelni és a helyünkön maradni.

A Festészet Napja és a Női vonal, mint a képzőművészet szeretet-ünnepe azért mindenképpen szolgál pozitív ígérettel, hogy van értelme bízunk a jelenünkben.

A művészekben, az alkotókban nagyon nagy erő van és még annál is több, mint amennyi láthatóvá válik jelenleg ezen a kiállításon, ráadásul még jelentős energia tartalékok is felhalmozódnak, szüntelenül újratöltve az energiatárolókat. Így bármennyire is tépázák a morális, erkölcsi vagy etikai krízisek a jelen időnkét, itt feszül a jó is, a szép is, az igazság és a szabadság is a művészetben.

A nők útján húzott női vonal éppen az a folytonosan továbbrajzolódó hosszú karcolat, amely belevesődik a női alkotók életútjába az egymásba ívelő, a mások által kijelölt határvonalak mentén vagy azokat keresztezve.

Az életútba a visszaút lehetőségét, mint egy fonalat rajzolja fel az alkotó, nyomot hagyva az utódoknak, tartásból és kitarásból viselve a sokféle, rengeteg sebet, így karcolja tovább és tovább a földi útjába ezt a véget nem érő, női sors jelet, nehéz terheivel vonul tovább a művész és még tovább. Látható, hogy a sok-sok öröm mellett azért ez az életrajz telítődött csalódásokkal, drámákkal, szenvedéssel és fájdalommal is. A nő minden nehézség ellenére mégis reménnyel és hittel felvértezve bízva tovább lépdel az útján, amíg csak világ a világ.

Nincs kétségem afelől, hogy a XXI. század első negyedében zakatoló poszt feudális társadalmak nőkre oktrojált szerepét mélységesen belebetonozva találjuk mélyen a fundamentumba, ami fölé olyan épületek magasodnak, amelyek minden egyes téglájának súlya végülis és megint csak a nők vállát nyomják. Egy maszkulin világban minden jutalom, büntetés is egyben és a boldogság amúgy is bizony relatív.

Most úgy áll a helyzet, ahogy Irénke néni (szomszédom) szerint „az élet kegyetlen” és a művészet ide vagy oda, a nő-világ leírható egy négy tagból álló megfogalmazással: „ezt dobtá a gép”.

A „Női vonal” kiállítás kurátorának, Vincze Angéla festőművésznek munkája

A művész önmagából táplálkozik, ha az a belső, legbelső ÉNMAG-ja sértetlen. Ha sérült, akkor meg végképp így van és az alkotás élethosszig tart. Szép csoda az, ahogy a nem létező dolgok abszurd világából végül egy új világ kerekedik. Létrehoz a művész önön magából egy mindeddig nem létező, kézzel foghatóan tárgyiasult, anyagi valóságot teremtve. Igen, kell hozzá festék, ecset, vászon vagy papír, ezeken-ezekkel egyesül a kreatív vágy a gondolattal, az alkotói szándék a művészi koncepcióval, amelyek a megfelelő összetevőkkel, anyagokkal találkozáva vagy ütközve akár új minőséget hoznak létre, vagyis megszületik maga a mű.

Nem tudom, tudták-e, de nő máshogy alkot, mint a férfi. A nő bármennyire is határozott vagy céltudatos, sokkal több benne a kételkedés, a bizonytalanságokkal történő küzdelem, a saját maga számára felállított szint elérésére való törekvés és az ezt nehezítő önkontroll egyaránt.

A nő mindig őszinte, ezért olyannyira sérülékeny. Nem fedi ugyanis semmi a belső én birodalmát, nem takarja el azt, nem védi.

Nagyon nehéz helyzetben van, mert kimondja az igazságot – bár sokan mások is megteszik ugyanezt – mégis magára marad, védtelen lesz, és nagyon egyedül.

A „Női vonal” ezúttal kilencedik alkalommal gyűjti össze és állítja ki az egyéni teljesítményeket, a nők alkotásait, kínálja a néző elé, mint egy kollektív tablót, amely a legjellemzőbb helyzetképet mutatja az érdeklődők számára: ilyenek vagyunk, ezek vagyunk, így élünk most egy ilyen szabású életet ebben az időszakban.

Sokféle vélemény artikulálódik, ám mindegyik külön-külön csak és csakis egy vélemény a sok közül. Nincs általános szempontrendszer, amellyel a női vonal alkotásai értékelhetőek, mert mindegyik, egyenként egy-egy önálló egyéniség önálló alkotói világának egyedi műve, saját, egyéni eredményei, önálló utak valóság-stációi, szeretetből, szenvedélyből, érzelmekből, sajátosan egyéni és szabad gondolkodás által végül is megfelelő hőfokú szakmai alázatból összegyúrva.

Szeretek itt lenni, otthon érzem magam, megérkeztem, jó veletek, hölgyeim!

Gratulálok a kiállító művészeknek!

Megköszönöm Vincze Angélának és társainak a fáradságos szervezőmunkát és az aktív részvételét!

Köszönöm, hogy meghallgattak!

Éljen a szabadság! Éljen a művészet szabadsága!